

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	พื้นที่แห่งการต่อรองในสังคมชนบท – เมือง: การเคลื่อนย้ายและ ยุทธศาสตร์การตลาดของแม่ค้ารายย่อยบนถนนกรุงสานอย ประเทศเวียดนาม	
ผู้เขียน	นางสาวชยาภา โมริ	
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาอย่างยั่งยืน)	
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร. ชยันต์ วรรณะภูติ	ประธานกรรมการ
	ดร. ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี	กรรมการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้เป็นการศึกษาด้านมานุษยวิทยาของการโยกย้ายถิ่นฐานของกลุ่มผู้หญิงภาคการเกษตรบริเวณลุ่มแม่น้ำแดงที่อพยพมาอาศัยอยู่ที่กรุงสานอย ประเทศเวียดนาม เพื่อมาเร่งขายของบนถนน หาบเร่และรับซื้อของเก่า การศึกษานี้ตั้งคำถามในเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อศึกษาถึงแนวทางที่กลุ่มผู้หญิงจากลุ่มแม่น้ำแดงจัดการและสร้างประสบการณ์รูปแบบใหม่ในการใช้ชีวิตของผู้อพยพจากชนบทเข้าสู่เมืองในช่วงยุคเริ่มเศรษฐกิจแบบเสรี หรือ “คอย เหม่ย” ตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 80 การศึกษาชิ้นนี้มุ่งความสนใจไปที่รูปแบบที่มีลักษณะพลวัตของการโยกย้ายถิ่นในเชิงเศรษฐกิจการเมืองของเวียดนามในยุคหลังสังคมนิยม ซึ่งไม่ใช่การย้ายถิ่นฐานแบบถาวร เพราะบ่อยครั้งกลุ่มผู้หญิงเหล่านี้ยังเดินทางกลับไปเยี่ยมบ้านเกิด ซึ่งเป็นที่ที่ตั้งรกรากของครอบครัว บ้าน และพื้นที่เพาะปลูกจำนวนหนึ่ง จุดประสงค์ของการศึกษานี้ประกอบไปด้วย 2 มิติ มิติแรกคือ ต้องการแสดงให้เห็นวิธีการที่กลุ่มผู้หญิงเวียดนามค้าขายแบบหาบเร่ซึ่งปฏิบัติกันมานับร้อยปีให้เกิดขึ้นใหม่อย่างกว้างขวางในเมืองสานอยในปัจจุบัน และเป็นแนวทางที่กลุ่มผู้หญิงอพยพเหล่านี้ใช้เป็นช่องทางและโอกาสในการทำมาหากิน นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงรูปแบบที่ผู้หญิงหาบเร่เหล่านี้เสาะหาและขยายพื้นที่ในการค้าขายเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการสินค้าของผู้ซื้อในเมืองสานอย มิติที่สองคือ มุ่งวิเคราะห์ถึงแนวทางที่กลุ่มผู้ค้าอพยพเหล่านี้ได้สร้างแนวทางการใช้ชีวิตรูปแบบใหม่ที่ต้องอาศัยการปรับตัวและกระบวนการต่อรอง เนื่องจากต้องมาอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ที่มีลักษณะไม่หยุดนิ่ง

การวิเคราะห์ในงานชิ้นนี้ได้ศึกษาเชิงลึกที่โยงใยกับปัจจัย 2 ปัจจัยที่กลุ่มผู้หญิงเหล่านี้ยึดในการปรับตัวและต่อรอง ปัจจัยแรกคือการใช้เครือข่ายความสัมพันธ์ระดับหมู่บ้าน และปัจจัยที่สองคือ ความสัมพันธ์และอุดมคติที่ยึดถือครอบครัวเป็นศูนย์กลางที่ปฏิบัติการอยู่ทั้งในแง่กายภาพและเชิงสังคม การใช้เครือข่ายความสัมพันธ์ระดับหมู่บ้านของกลุ่มผู้อพยพนั้น งานศึกษานี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงการจัดการและสร้างปฏิบัติการในการอาศัยอยู่ในเมืองของกลุ่มผู้หญิงหาบเร่ แม้จะไม่ได้รับการสนับสนุนในแง่นโยบาย แต่พวกเธอได้สร้างกลุ่มซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกในครอบครัว ญาติสนิท หรือคนรู้จักในหมู่บ้านเดียวกันขึ้นมา เพื่อที่จะอพยพเข้ามาอยู่ในเมืองด้วยกัน และผูกโยงสายสัมพันธ์เส้นนี้เอาไว้ทั้งในพื้นที่ของการค้าขายบนถนนและกิจกรรมอื่นๆ ยิ่งไปกว่านั้น งานชิ้นนี้ได้มุ่งศึกษาการใช้เครือข่ายชุมชนถูกใช้เป็นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ในเมืองใหญ่ ทั้งในการค้าขายและในเชิงสังคมที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดสำหรับพวกเธอ สำหรับปัจจัยความสัมพันธ์และอุดมคติที่ยึดถือครอบครัวเป็นศูนย์กลางนั้น งานศึกษานี้ได้อธิบายให้เห็นถึงวิธีการที่กลุ่มผู้หญิงอพยพเหล่านี้มีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับบ้านเกิดทั้งในแง่วัตถุและในแง่จิตสำนึก แม้ว่าพวกเธอจะอพยพมาอยู่ในเมืองแล้วก็ตาม ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงเน้นให้เห็นถึงบรรทัดฐานทางเพศสภาพของผู้หญิงท้องถิ่นที่กลุ่มผู้หญิงเหล่านี้ยึดถือ ในฐานะที่เป็นแม่ ภรรยา หรือ ลูกสาวของคนที่ยังอาศัยอยู่ที่บ้านเกิด รวมไปถึงปฏิบัติการที่ถูกปรับเปลี่ยนของการอพยพโยกย้ายที่ยังคงสัมพันธ์กับครอบครัวในชนบท

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ งานศึกษานี้ได้สร้างแนวคิดเพื่ออธิบายการอพยพของกลุ่มผู้หญิงหาบเร่เหล่านี้ภายใต้กรอบคิดของการโยกย้ายถิ่นระหว่างเมืองและชนบท ซึ่งนำไปสู่การสร้างกระบวนการพลวัตของการปรับตัวครั้งใหม่ทั้งในทางปฏิบัติและการรับรู้ ในที่สุดแล้ว การศึกษาชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจ การรับรู้ ความเป็นตัวตน ปฏิบัติการต่างๆ ตลอดจนความมุ่งมั่นปรารถนาในการโยกย้ายถิ่นของพวกเธอไม่ได้สะท้อนให้เห็นในเชิงภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่พวกเธอยังได้จัดการและต่อรองพื้นที่ทางกายภาพที่แยกจากกันของทั้งสองพื้นที่นี้ให้กลายเป็น “พื้นที่ทางจินตนาการ” ที่พวกเธอสามารถจัดการและสรรค์สร้างชีวิตใหม่ภายในพื้นที่นี้ หากพิจารณาในมิติของคนในชีวิตประจำวัน งานศึกษานี้ได้ให้ความสำคัญกับการโยกย้ายถิ่นฐานของกลุ่มอพยพหญิงเหล่านี้เป็นการปฏิบัติพิเศษของพื้นที่ เพื่อที่จะแสดงให้เห็นภาพของชุดปฏิสัมพันธ์ด้านสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเกิดขึ้นข้ามกลุ่มผู้คนที่แตกต่างกันและระยะห่างทางกายภาพ

Thesis Title Negotiating Space in the Rural-Urban Social World: Mobility and Marketing Strategies Among Female Petty Traders on the Streets of Hanoi, Vietnam

Author Ms. Sayaka Mori

Degree Master of Arts (Sustainable Development)

Thesis Advisory Committee

Dr. Chayan Vaddhanaphuti Chairperson

Dr. Pinkaew Laungaramsri Member

ABSTRACT

This is an anthropological study on the mobility of female farmers migrating from the Red River Delta to the City of Hanoi in Vietnam, who engage in itinerant trade on the streets, street peddling and junk buying. Based on ethnographic inquiries, the thesis examines the ways in which female migrant farmers have organized and experienced a new way of life in the rural-urban social world since the era of economic liberalization of *đổi mới* in the late 1980s. They have been migrating to Hanoi City not permanently but with frequent visits to their homeland, where there remains a family, house and limited farming plot. The study situates their dynamic forms of migration in the wider political economy of post-socialist Vietnam. The aims of the study are twofold. First, the study tries to visualize the ways in which Vietnamese women's centuries-old practice of petty trade has been revived and intensified in Hanoi City over recent years by a number of rural female migrants who have sought cash earning opportunities, and how these women find and expand the market niches where they accommodate the demands of the people in Hanoi City. The second aim is to analyze how female migrant traders have reconstructed the way of life through extensive adaptation and negotiation processes, as their life has geographically extended to the City and become mobile.

The analysis is underpinned by insights into two factors: one, the use of the village-based network and two, family-centered relations and ideologies of the

migrant women, which are widely called forth in their new physical and social world. Regarding the village-based network, I will examine the way it is continuously drawn upon in organizing and regulating the entire urban practices of female migrant traders. Without any policy support, they establish their own group with their family members, close kin and village fellows to leave for the City and then extensively utilize these ties in Hanoi, both in the street and the entire urban context. The study also looks into how this communal network helps migrant women to lay a foundation and construct the urban-based social and market relations that they need to rely on in the City. As for the family-centered relations and ideologies, the study describes the ways in which female migrant farmers, even when staying far from their homeland, are always connected to their home both materially and consciously. In particular, I will highlight the local gendered norms employed by the female migrants as a mother, wife or daughter of those who remain in the countryside, and the way these shape their migration practices in relation to their household in the countryside.

Based on such empirical analyses, the study finally seeks to conceptualize the migratory livelihood of the Red River Delta female traders in Hanoi within a framework of perpetual mobility between the City and their homeland, which is followed by a dynamic process of their cognitive and practical readjustment. Every decision, perception, practice and desire of these women in their migration is not geographically-bounded as either rural or urban. Rather, as I will argue, they manipulate and merge these two separate geographical places into one imaginary space, and rationalize and reorganize their life within this space. Looking into their agencies, the study aims to highlight their mobility as their spatial practice and by so doing, visualizes a series of ongoing social and cultural interactions that emerge across different groups of people and significant geographical distances.